

Rechtbank 's-Gravenhage 28 oktober 2009

Uitspraak in het geding tussen

[A], wonende te [plaats], eiser,

en

het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen, verweerder.

I. Procesverloop

Bij besluit van 6 december 2007 heeft verweerder geweigerd het verzoek van eiser in te willigen om zijn persoonsgegevens te verwijderen van de website van verweerder.

Bij besluit van 25 juli 2008, verzonden op dezelfde datum, heeft verweerder het bezwaar van eiser ongegrond verklaard.

Tegen dit besluit heeft eiser bij brief van 2 september 2008, ingekomen bij de rechtbank op 17 september 2008, beroep ingesteld.

Bij brieven van 2 oktober en 8 oktober 2008 heeft eiser zich uitgelaten over de termijnoverschrijding.

Bij brief van 22 november 2008 heeft eiser de gronden van het beroep ingediend en bij brief van 17 december 2008 heeft eiser nadere stukken ingebracht.

Verweerder heeft de op de zaak betrekking hebbende stukken overgelegd en tevens bij brief van 10 februari 2009 een verweerschrift ingediend.

Naar aanleiding van een door de rechtbank voorgelegde vraag over het besluitkarakter van de weigering van verweerder, heeft verweerder bij brief van 16 juni 2009 een reactie ingezonden en eiser bij brief van 25 juni 2009. Eiser heeft voorts op 10 september 2009 nog een tweetal brieven ingezonden.

Het beroep is op 1 oktober 2009 ter zitting behandeld. Eiser is daarbij verschenen.

Verweerder heeft zich laten vertegenwoordigen door mr. [B].

II Overwegingen

1 Eiser heeft in 2003 zijn medewerking verleend aan een artikel van het Hoger Onderwijs Persbureau (hierna: HOP) over een juridisch conflict wat hij destijds had met de Informatie Beheer Groep. Het artikel is in augustus 2003 gepubliceerd in een aantal bij het HOP aangesloten hogeschool- en universiteitskranten. In het artikel wordt eiser met zijn voor- en achternaam genoemd. Het artikel is ook te vinden op het online archief van de Universiteitskrant (UK) Groningen op de website van verweerder. Het verzoek van eiser om verwijdering van zijn persoonsgegevens houdt meer in het bijzonder in dat hij wenst dat zijn achternaam van de website wordt verwijderd.

1.1 Artikel 3, eerste lid, van de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp), luidt als volgt:

Deze wet is niet van toepassing op de verwerking voor uitsluitend journalistieke, artistieke of literaire doeleinden, behoudens de overige bepalingen van dit hoofdstuk, alsmede de artikelen 6 tot en met 11, 13 tot en met 15, 25 en 49.

1.2 De rechtbank is allereerst van oordeel dat, gelet op het feit dat eiser zijn medewerking heeft verleend aan een artikel van het HOP, in het onderhavige geschil deze zogenaemde 'journalistieke exceptie' van artikel 3, van de Wbp, van toepassing is. Het opnemen van de persoonsgegevens van eiser in het betreffende artikel diende uitsluitend journalistieke doeleinden en dit werkt door in de publicatie in het online archief van de UK Groningen.

Ontvankelijkheid van het beroep

2 Ingevolge artikel 6:7 van de Awb, bedraagt de termijn voor het indienen van een beroepschrift zes weken.

Ingevolge artikel 6:8, eerste lid, van de Awb, vangt de termijn aan met ingang van de dag na die waarop het besluit op de voorgeschreven wijze is bekendgemaakt.

Ingevolge artikel 6:9, eerste lid, van de Awb, is een beroepschrift tijdig ingediend indien het voor het einde van de termijn is ontvangen.

Ingevolge het tweede lid is bij verzending per post een beroepschrift tijdig ingediend indien het voor het einde van de termijn ter post is bezorgd, mits het niet later dan een week na afloop van de termijn is ontvangen.

Ingevolge artikel 6:11 van de Awb, blijft niet-ontvankelijkverklaring ten aanzien van een na afloop van de termijn ingediend beroepschrift op grond daarvan achterwege indien redelijkerwijs niet kan worden geoordeeld dat de indiener in verzuim is geweest.

2.1 Niet in geschil is dat het besluit op 25 juli 2008 is verzonden en dat eiser dit op 26 juli 2008 heeft ontvangen. De laatste dag van de termijn was derhalve 5 september 2008. Het beroepschrift is niet binnen een week na afloop van deze termijn ontvangen.

2.2 Eiser heeft op 30 juli 2008 het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP) op grond van artikel 47, van de Wbp, verzocht om in het geschil te bemiddelen of te adviseren. Ingevolge genoemde bepaling kan, indien een dergelijk verzoek is gedaan, in afwijking van artikel 6:7 van de Awb, het beroep nog worden ingesteld nadat de belanghebbende van het CBP bericht heeft ontvangen dat de behandeling van de zaak is beëindigd, doch uiterlijk zes weken na dat tijdstip. Op 31 juli 2008 heeft het CBP eiser laten weten niet bevoegd te zijn om te bemiddelen.

2.3 Artikel 47, van de Wbp, is niet een van de in artikel 3, eerste lid, van de Wbp, van toepassing verklaarde bepalingen. Dit betekent dat de termijn voor het indienen van een beroepschrift niet is opgeschort door het inroepen door eiser van de bemiddeling door het CPB en dat het beroepschrift derhalve te laat is ingediend.

2.4 Eiser heeft zich op het standpunt gesteld dat hem de termijnoverschrijding niet kan worden toegerekend, nu hij, op basis van door het CBP verstrekte informatie, in de veronderstelling verkeerde dat de beroepstermijn wel werd opgeschort. Uit de door eiser overgelegde brief van het CBP van 13 november 2008, inhoudende een uitspraak op een door hem ingediende klacht, blijkt inderdaad dat eiser door een medewerker van het CBP is meegedeeld dat de door hem ervaren tijdsdruk bij een reactie van het CBP op zijn verzoek om bemiddeling in verband met het verlopen van de beroepstermijn, niet nodig was, nu door het bemiddelingsverzoek deze termijn werd opgeschort, hetgeen ook is terug te vinden in het informatieblad van het CBP.

2.5 Onder deze omstandigheden kan redelijkerwijs niet worden geoordeeld dat eiser in verzuim is geweest, nu hij op grond van het door het CBP opgewekte vertrouwen in de veronderstelling verkeerde dat de beroepstermijn was opgeschort.

2.6 Het beroep is derhalve ontvankelijk.

Het besluitkarakter van de weigering verwijdering persoonsgegevens

3 In artikel 3, eerste lid, van de Wbp, worden de artikelen 36 en 45 van die wet niet genoemd als artikelen die van toepassing zijn ingeval zich de journalistieke exceptie voordoet. In artikel 36, van de Wbp, is, kort samengevat, bepaald dat een betrokkene de voor gegevensverwerking verantwoordelijke kan verzoeken deze gegevens – onder meer – te verwijderen. In artikel 45, van de Wbp, is bepaald dat een beslissing op een verzoek als bedoeld in – onder meer – artikel 36, voor zover deze is genomen door een bestuursorgaan als een besluit geldt in de zin van de Awb.

3.1 De rechtbank overweegt dat, door de hiervoor genoemde artikelen 36 en 45 van de Wbp, de beslissing van een bestuursorgaan aangaande - bijvoorbeeld - de verwijdering van persoonsgegevens onder het besluitbegrip van de Awb wordt gebracht. Voor beslissingen van bestuursorganen waarop genoemde bepalingen niet van toepassing zijn, zoals in het onderhavige geval aan de orde, geldt dit niet. De rechtbank acht een dergelijke beslissing evenmin een besluit op grond van artikel 1:3, van de Awb, nu de beslissing niet is gericht op rechtsgevolg.

3.2 Verweerder heeft, ter ondersteuning van zijn standpunt dat niet-temin sprake is van een besluit, nog gewezen op de volgende passage

uit de Memorie van Toelichting betreffende artikel 45 van de Wbp (TK, vergaderjaar 1997-1998, 25 892, nr. 3):

Strikt genomen kan een dergelijke bepaling in veel gevallen als overbodig worden beschouwd. Aangenomen moet worden dat een zodanige beslissing – in het verlengde van de WOB-jurisprudentie – door de bestuursrechter vaak als een besluit zal worden aangemerkt. Het betreft een weigering of een toewijzing door een bestuursorgaan van een recht dat aan de betrokkene krachtens het wetsvoorstel is toegekend, hetgeen als een rechtshandeling in de zin van artikel 1:3 Awb kan worden beschouwd.

De rechtbank ziet in deze passage uit de Memorie van Toelichting geen aanleiding om te oordelen dat wel sprake is van een besluit, reeds omdat het verzoek dat eiser heeft gedaan niet is gedaan krachtens artikel 36, van de Wbp. Dit artikel is immers niet van toepassing in geval van de journalistieke exceptie voordoet.

3.3 Zoals in de Memorie van Toelichting, onder het hoofdstuk rechtsbescherming op pagina 25 staat aangegeven, is in de Wbp gekozen voor een gedifferentieerd systeem van rechterlijke toetsing. Zowel de bestuursrechter als de burgerlijke rechter hebben een taak.

De stelling van eiser, dat artikel 9 van de Richtlijn 95/46/EG niet correct is omgezet in artikel 3, eerste lid, van de Wbp, nu op deze wijze in de Wbp rechterlijke toetsing van de journalistieke verwerking van gegevens wordt uitgesloten, treft geen doel. De gang naar de burgerlijke rechter staat immers open.

4 Gelet op hetgeen hiervoor is overwogen, stond voor eiser niet de bezwaarschriftprocedure ingevolge artikel 7:1, van de Awb, open en had verweerder zijn bezwaarschrift niet-ontvankelijk dienen te verklaren. Het beroep is gegrond en het bestreden besluit dient te worden vernietigd. De rechtbank zal met toepassing van artikel 8:72, vierde lid, van de Awb, zelf in de zaak voorzien.

5 Voor een proceskostenveroordeling bestaat geen aanleiding, nu niet gebleken is dat eiser kosten voor rechtsbijstand heeft gemaakt.

III Beslissing

De Rechtbank 's-Gravenhage, recht doende:

- verklaart het beroep gegrond;
- vernietigt het bestreden besluit van 25 juli 2008;
- bepaalt dat deze uitspraak in de plaats treedt van het vernietigde besluit;
- bepaalt dat verweerder aan eiser het door hem betaalde griffierecht, te weten € 145,-, vergoedt.

Aldus vastgesteld door mr. C. Fetter, in tegenwoordigheid van de griffier Y.E. de Loos.

Noot

Tjeerd Schiphof

Mr. T. Schiphof is als universitair docent verbonden aan de afdeling Mediastudies van de Faculteit der Geesteswetenschappen van de Universiteit van Amsterdam.

Eiser in deze zaak is met voor- en achternaam genoemd in een artikel dat in augustus 2003 in de Universiteitskrant (UK) van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) heeft gestaan. Het bewuste artikel is nu nog te vinden in het online archief, dat te raadplegen is via de website van de RUG. De eis is dat de RUG zijn achternaam verwijderd uit het internet-archief. De RUG had een bezwaarschrift met deze strekking wel ontvankelijk, maar ongegrond bevonden.

Met enige moeite heb ik, aan de hand van de gegevens uit het vonnis, het betreffende item gevonden. Het heeft de kop 'Trage student mag later terugbetalen'. Het blijkt dat eiser op het moment van publiceren

'elfdejaars student' was aan de Universiteit Leiden, rechten studeerde, en een conflict had met de Informatie Beheer Groep in Groningen over het terugbetalen van zijn studielening. Hij had een procedure hierover gewonnen bij de Rechtbank 's-Gravenhage. Dit laatste is natuurlijk een aanbeveling voor een (aankomend) jurist, maar de kwalificaties 'trage student' en 'elfdejaars' zijn minder prettig. Wie nu zijn naam googelt krijgt welgeteld drie hits: twee verwijzen naar de beschreven publicatie, een derde naar een ingezonden brief aan *De Volkskrant* over een andere, ongerelateerde kwestie.

De Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) geeft burgers de mogelijkheid om verwijdering van persoonsgegevens te vragen aan wie zijn persoonsgegevens heeft verwerkt, in dit geval dus de RUG (artikel 36). Daarvoor is vereist dat de verwerking in strijd met de wet is. Het is ook mogelijk om verzet aan te tekenen tegen een verwerking die op zich wel rechtmatig is, op grond van bijzondere persoonlijke omstandigheden (artikel 40). Uit het vonnis blijkt dat eiser de route van artikel 36 heeft gekozen.

De rechtbank komt aan een oordeel over de juistheid van de weigering de achternaam te verwijderen uit het online archief niet toe, omdat de Wbp een belangrijke uitzondering kent voor 'uitsluitend journalistieke verwerkingen' (artikel 3). Grote delen van de Wbp zijn dan niet van toepassing. Dat het online archief een 'uitsluitend journalistieke verwerking' zou zijn is niet helemaal vanzelfsprekend, maar de rechtbank doet hier niet moeilijk over: de oorspronkelijke publicatie 'diende uitsluitend journalistieke doeleinden en dit werkt door in de publicatie in het online archief van de UK Groningen' (r.o. 1.2). Opvallend is de toevoeging dat rekening is gehouden met het feit dat eiser destijds zijn medewerking heeft verleend aan de papieren publicatie. Dit lijkt mij op geen enkele manier relevant voor de vraag of er sprake is van een journalistieke verwerking in de zin van artikel 3 Wbp.

Hoe dan ook, de kwalificatie van journalistieke verwerking, en de toepasselijkheid van artikel 3 Wbp brengen met zich dat eerder genoemd artikel 36 uitgesloten is, maar ook artikel 45, dat bepaalt dat een beslissing van een bestuursorgaan ex artikel 36 een besluit is in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Nu de beslissing om niet aan de verlangens van eiser tegemoet te komen geen besluit in de zin van de Awb was had de RUG het bezwaarschrift niet ontvankelijk had moeten verklaren. Het beroep is gegrond, maar de eiser staat met lege handen.

Het College bescherming persoonsgegevens (CBP) heeft richtlijnen gegeven voor de publicatie van persoonsgegevens op internet. De toezichthouder vindt dat de journalistieke exceptie doorwerkt in verdere verwerkingen, zoals opname in bibliotheken en archieven, mits de exploitatie een journalistiek doeleinde dient. Het onderhavige vonnis is daarmee in lijn. Maar, zo voegt het CBP daar aan toe, ook als de journalistieke exceptie van toepassing is moet de verantwoordelijke voor het archief afwegen voor welke doelgroep hij het archief openstelt en voor welke termijn. Verder mag hij geen onjuiste of bovenmatige gegevens publiceren en moet hij zorgvuldig te werk gaan.¹ Dit is ontleend aan de artikelen 6-11 van de Wbp, de weinige die ook voor journalistieke verwerkingen van kracht zijn.

De Raad voor de Journalistiek heeft in 2007 een geval beoordeeld dat qua feitelijke achtergrond lijkt op onderhavige casus. Het ging toen ook om een student die met naam en toenaam in een universiteitsblad, *Ublad* van de Universiteit Utrecht, was genoemd, en ook dit artikel was via een online archief voor iedereen toegankelijk. De persoon in kwestie, inmiddels afgestudeerd, ondervond er in zijn beroepsuitoefening hinder van dat het artikel vindbaar was met een zoekmachine. *Ublad* weigerde het artikel uit het online archief te verwijderen of te anonimiseren. De Raad voor de Journalistiek verklaarde de klacht tegen die weigering ongegrond.² De samenleving is gebaat bij goed functionerende, zo volledig mogelijke en betrouwbare archieven, waarvan de inhoud niet kan worden gewijzigd. Alleen in bijzondere gevallen zou een uitzondering kunnen worden gemaakt, aldus de raad.

In een qua feiten onvergelijkbaar geval heeft het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen zich uitgesproken uit de reikwijdte van het begrip 'journalistiek' in artikel 9 van richtlijn 95/46/EG, waarop artikel 3 Wbp is gebaseerd. Het is noodzakelijk, zo stelt het

¹ 'CBP richtsnoeren publicatie van persoonsgegevens op internet', 2007, p. 45, te vinden op www.cbprecht.nl. Meer over de Wbp en online archieven in: A.W. Hins, 'Het ijzeren geheugen van internet', *Arts Aequi* juli/augustus 2008, p. 558-564, en T. Schiphof, 'De onduidelijke journalistieke exceptie in de Wet bescher-

ming persoonsgegevens', *Mediaforum* 2008-5, p. 208-211.

² Raad voor de Journalistiek 15 november 2007, nr. 2007/67, *X/Hoofdredacteur Ublad*, te vinden op www.rvdj.nl. Zie ook de Leidraad van de Raad voor de Journalistiek, het in april 2008 toegevoegde artikel 2.2.8; zelfde vindplaats.

Nr. 3 Staat/KPN

Voorzieningenrechter Rechtbank 's-Gravenhage 3 november 2009

Vonnis in kort geding gewezen in de zaak van:

de Staat der Nederlanden (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de Strategische Beheer Organisatie – Interdepartementaal Contractmanagement), zetelende te 's-Gravenhage, eiser, advocaat mr. I. M. Walrecht te 's-Gravenhage,

tegen:

de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid KPN Telecom BV, thans KPN BV, zetelende en kantoorhoudende te 's-Gravenhage, gedaagde, advocaat mr. K. Dadi te Amsterdam.

Partijen worden hierna respectievelijk aangeduid als 'de Staat' en 'KPN'.

1. De feiten

Op grond van de stukken en het verhandelde ter zitting van 19 oktober 2009 wordt in dit geding van het volgende uitgegaan.

1.1. De Staat heeft op 12 mei 2006 een openbare Europese Aanbesteding uitgeschreven voor 'Overheidstelecomdiensten'.

1.2. Het bestek 'OverheidsTelecom 2006 (OT2006) Vaste Telefonie' betreft het Cluster Vast dat uit twee Percelen bestaat: Retail en Wholesale (verder het bestek). Deze aanbesteding wil continuïteit en innovatie combineren door nieuwe telecomdiensten slim aan te besteden. De aanbesteding is een initiatief van de rijksoverheid, maar alle organisaties met een publieke functie kunnen er aan deelnemen.

1.3. In het bestek onder paragraaf 1.5 'Voorwerp van deze aanbesteding' staat vermeld dat aanbieders op één Perceel of op beide Percelen kunnen aanbieden en dat voor Retail aan drie Aanbieders een Raamovereenkomst zal worden gegund.

1.4. In hoofdstuk 4 'Invloed veranderende wet- en Regelgeving' van het bestek wordt in paragraaf 4.2, voor zover hier relevant, het volgende meegedeeld (waarbij de Staat wordt aangeduid met Aanbesteder en KPN met Aanbieder):

4.2 Toekomstige ontwikkelingen

Zoals bekend stelt de OPTA (toevoeging voorzieningenrechter: OPTA staat voor Onafhankelijke Post en Telecommunicatie Autoriteit, verder de OPTA) regelmatig nieuwe regelingen vast onder andere om de mededinging op de telecommunicatiediensten en een goede kwaliteit van telecommunicatiedienstverlening te blijven waarborgen. [...]

Door het continue toezicht van de OPTA, kunnen regelingen ook tijdens de looptijd van de Raamovereenkomsten geïntroduceerd worden. Als een regeling van kracht wordt die van toepassing is op de diensten die onderdeel zijn van de Raamovereenkomst, dient Aanbieder deze regelingen toe te passen op haar diensten of dient Aanbieder in voorkomende gevallen andere Aanbieders in staat te stellen haar diensten zodanig aan te passen dat deze andere Aanbieders deze diensten in lijn met de nieuwe regelingen kan aanbieden. De Aanbesteder zal Aanbieders in staat stellen de Raamovereenkomsten zodanig aan te passen dat de Aanbieder conform OPTA-regelingen acteert.

1.5. In hoofdstuk 15 'Financiële aanbidding' van het bestek wordt in paragraaf 15.1, voor zover hier van belang, het volgende meegedeeld:

In paragraaf 15.2 beschrijft de Aanbesteder op welke wijze de tarieven weergegeven dienen te worden. De Aanbesteder definieert welke tariefcomponenten de Aanbieder dient op te geven. Dit betekent dat naast de genoemde tariefcomponenten geen andere kosten in rekening kunnen worden gebracht, tenzij Deelnemer (toevoeging voorzieningenrechter: een organisatieonderdeel van de overheid) of SBO (toevoeging voorzieningenrechter: de Strategische Beheer Organisatie – Interdepartementaal Contractmanagement, verder te noemen: de SBO) en Aanbieder in de Nadere Overeenkomst vergoedingen voor op dat moment nader te bepalen speciale diensten en te leveren apparatuur overeenkomen.

Het is expliciet niet acceptabel dat andere tariefcomponenten worden geïntroduceerd. Alle kosten die naar uw mening voor verrekening in aanmerking komen, moeten dus in deze tariefcomponenten zijn verwerkt.

Hof, dit begrip ruim te interpreteren. Het betreft niet alleen het handelen van mediaondernemingen, maar dat van alle in de journalistiek werkzame personen.³ Zo gezien is wat de RUG doet, het blijvend online beschikbaar stellen van de Universiteitskrant, zonder twijfel een journalistieke verwerking. Dan is de redenering van de 'doorwerking', waarvan CBP en de rechtbank zich bedienen, helemaal niet nodig.

Ten slotte: in 2009 kreeg het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) een klacht te beoordelen die verband hield met het blijvend on-line beschikbaar stellen van krantenartikelen. Veel concreets heeft deze uitspraak, Times Newspaper/United Kingdom, niet opgeleverd. Wel is relevant dat het Hof het belang van internetarchieven erkent:

[...] the Internet plays an important role in enhancing the public's access to news and facilitating the dissemination of information generally. The maintenance of Internet archives is a critical aspect of this role and the Court therefore considers that such archives fall within the ambit of te protection afforded by Article 10 [EVRM].⁴

Echter: het Hof maakt een onderscheid tussen een primaire functie die de pers zou hebben bij het brengen van actueel nieuws, en een secundaire functie die uitgeoefend wordt met on-line nieuwsarchieven. Deze laatste hebben meer een historische functie, waarbij andere, stringenter verplichtingen lijken te horen dan bij het brengen van efemer nieuws. Overheden zouden in het geval van on-line archieven een grotere *margin of appreciation* hebben.⁵ Een wettelijke mogelijkheid van correctie van on-line krantenarchieven zou dus niet snel, zo lijkt het, op een veto van het EHRM stuiten.

3 HvJEG 16 december 2008, *Mediaforum* 2009-2, p. 71-76, m.n. Q.R. Kroes (*Satamedia*). De annotator vraagt zich af het of het wel wijs is geweest van de Nederlandse wetgever om bij de regeling van de gevolgen van een journalistieke verwerking elke mogelijkheid van correctie of aanpassing (waaronder anonimisering) uit te sluiten (art. 36 Wbp).

4 EHRM 10 maart 2009, *Mediaforum* 2009-4, p. 163-169, m.n. J.V.J. van Hoboken; r.o. 27.

5 Idem, r.o. 45.